

RÉGI MAGYAR TYÚKFAJTÁINK TENYÉSZTŐJE

DR. SZABOLCS ISTVÁN

Az MGE elittenyésztőit ismertető sorozatunk következő részeként ezúttal dr. Szabolcs István mutatkozik be. A hosszú évtizedeken át baromfitenyésztéssel foglalkozó szakember maga vall életútjáról, ismerteti őshonos baromfiállománya történetét, és foglalkozik a régi fajtákban rejlő továbblépési lehetőségekkel.

Életutam

A szárnyasokkal életre szóló barátságot általános iskolás koromban kötöttem. Nyolcadik osztályba jártam, amikor egy sötét kovácsolt postagalamb tojóim területi bajnokságot nyert, és nagyon büszke voltam, hogy a galambkiállításon hivatalos bírálóként szerepelhettem.

A Keszthelyi Mezőgazdasági Technikumban érettségiztem. Nagyon jó nevű iskola volt, jó gyakorlati és elméleti szakemberek tanítottak, magas

színvonalon. Minden évben volt egy-két országos tanulmányi verseny döntős a végzett diákok között. Én is ilyen alapon, az országos állattenyésztési verseny 2. helyezettjeként, felvételi nélkül kerültem be a Gödöllői Agrártudományi Egyetemre. Ekkor már egyértelműen baromfis szakembernek készültem.

Sajnos a 60-as évek kisállattenyésztési és genetikai oktatási színvonala méltatlanul alacsony volt az akkori agrár-felsőoktatási intézményekben. A gyakorlat ebben az időben évekkal az oktatott elmélet előtt járt, már működtek Bábolna és Bóly baromfis nagyüzemei. Harmadéves hallgatóként a Bábolnai Állami Gazdaság társadalmi ösztöndíjasa lettem, így 1966-ban ott kezdtem baromfis pályafutásomat.

Telepvezetőként, szaktanácsadóként és tojóhibrid-ágazatvezetőként dolgoztam a Bábolnán töltött években. Az akkori szakmai színvonal, a baráti légkör, az állami gazdaságban megismert modern mezőgazdasági rendszerszemlélet meghatározta későbbi pályafutásomat.

Az autokratikus vezetési stílust viszont nehezen viseltem, így több társamhoz hasonlóan viszonylag gyorsan váltottam. Több lehetőség közül a Pestmegyei Gombát választottam.

Ebben a termelőszövetkezetben szép baromfis programot csináltunk, amit telepvezetőként, főállattenyésztőként, majd elnökhelyettesként irányítottam. Fő tevékenységünk az árutojás-termelés és a tojóhibrid jércenevelés volt, amiből később a gyöngytyúk, majd a fácánnevelés nagyüzemi technológiáját is sikerült megtanulnunk. A 70-es években évi 80 ezer darab fácánt neveltünk és adtuk el nagy területű vadászatokhoz, főleg a Hortobágyi Állami Gazdaságnak. Komoly szakmai eredmény volt, hogy Bábolna tőlünk kezdte meg a Tetra-SL jércék repülőgépes exportját a gazdag arab országokba.

A 70-es években Gödöllőn baromfiipari és tenyésztési szakmérnök lettem, 1975-ben Keszthelyen doktoráltam baromfi-ökönómiai témakörben.

1980-ban a Nógrád megyei Őrhalomba kerültem tsz elnöknek. Az ott töltött hét év alatti szakmai munkámból leginkább a sertés- és az angolrányúl-törzstelep eredményei emelhetők ki. Munkánkat OMÉK-díjak reprezentálták.

A rendszerváltással az én nagyüzemi mezőgazdasági szereplésem is megszűnt, azóta más területen dolgozom. Jó sorsomnak köszönhetem, hogy hobbi-ként angóra-, majd húsnyúl-tenyésztéssel foglalkozhattam. Jelenleg lovaim

és őshonos baromfiállományom kötik a mezőgazdasághoz.

Őshonos állomány története

Az 1980-as évek végén az akkori országos mezőgazdasági vezetés rendelkezett az OMMI jogelődje, az ÁTMI baromfi génbankjának megszüntetéséről. Az állományt a Gödöllői Állattenyésztési Vállalaton keresztül magánszemélyekhez helyezték ki. Három kolléga közvetítésével végül családunkhoz került az akkor öt fajtából álló génbank (magyar sárga, magyar fehér, magyar kendermagos, erdélyi fekete-fehér kopasznyakú). Az első telephely Debercsény volt. Ebben a kis, eldugott, nógrádi faluban ideális állategészségügyi feltételek között, szép természeti környezetben, kifutós tartásban nagyon jó helye volt a tyúkoknak. Időközben Hódmezővásárhelyről kendermagos kopasznyakú fajtával bővült, és vált teljessé a génbanki állomány. 1990-ben egy teljes génbanki állomány naposcsibeként innen került vissza Gödöllőre, a KÁTKI-ba, amely az akkor ott újra kialakuló génbank alapját képezte. Sajnos a rendszerváltás során az épület új tulajdonoshoz került, így költöznünk kellett. Az állomány új helye Keszthelyen, a Festeccsics grófok szép, öntöttvas szerkezetű, valamikori tehenészeti istállója lett, amit az egyetemtől sikerült bérelni. A körülmények a környezetet illetően nem voltak ideálisak. Az épület melletti lakóházak hosszú távon ellehetetlenítették az állattartást.

Jelenleg a Nógrád megyei Dejtáron, egy szövetkezeti majorban vannak a tyúkok. Az istálló megfelelő, a feltételek adottak egy nagyobb, kifutós telep kialakítására is. Sajnos az elmúlt két év támogatási rendszere, pontosabban a támogatás elmaradása megghiúsította a fejlesztéseket.

A több mint 15 éve átvett őshonos

állományt igyekeztünk változatlanul megtartani. A tenyésztési, tartási módszerek alkalmazása során mindig szem előtt tartottuk a genetikai sokszínűség teljes megtartását.

Időközben sikerült rekonstruálni a valamikori gödöllői állományban még említett fogolyszínű magyar tyúkot, valamint a sárga- és fogolyszínű kopasznyakú színváltozatokat is. Ezek a fajták, illetve egyedek egyébként erdélyi tanulmányútjaink tanúsága szerint még ma is fellelhetők Erdély eldugott, kisebb településein. Szándékunk még a már elfelejtett "búzaszínű" magyar tyúk rehabilitálása is, melyből néhány egyed már van is a tenyészetben.

A génbanki állományt az utóbbi három OMÉK-on kiállítottuk, részvételünket két arany, és további öt éremmel ismerték el a bírálók.

Őshonos helyzetelemzés

Az utóbbi évek állattenyésztési széljárdásai az őshonos nagyállatok vonatkozásában már meghozták eredményüket. A modern táplálkozástudomány ismét ráirányította a figyelmet a hagyományos fajtákra, így kapott közgazdasági hátszelet a mangalica sertés, a magyar szürke marha vagy a racka juh is.

Sajnos a baromfiknál a termelési színvonalbeli különbség a hibridek és őshonos fajták között nagyon nagy, ugyanakkor a termékek élvezeti értéke közötti különbség viszonylag kicsiny, így nehezebb a rentábilis őshonos kisállattartás megteremtése. A szűken vett őshonos baromfis szakma sem tudott olyan stratégiát felmutatni, ami elnyerte volna a piac, vagy a szakhatóságok tetszését.

A biotermelésben és az alternatív termék-előállításban vitathatatlanul előny élveznek az őshonos fajták, de ennek a prioritásnak mindez ideig nem tudtunk érvényt szerezni.

Magyarországon az őshonos tyúkokat tartó négy telephelyen még rendelkezésre áll az a génbanki állomány, ami elégséges a génmegőrzés fenntartásához, és lehetőséget ad az őshonos tyúkok hasznosítási területeinek kidolgozásához.

Az eredmények eléréséhez viszont nagyobb összefogás, a meglévő állománybeli, személyi és szakmai értékek együttes program keretében történő hasznosítása szükséges.

DR. SZABOLCS ISTVÁN

A jelenleg e területen dolgozók feladata a jó programok kidolgozása és a megvalósításhoz a források felkutatása. Indokolt a már meglévő, végül is csekély létszámú őshonos tyúkállomány fizikai paramétereinek teljes körű megismerése, elsősorban a hústermelés lehetőségeinek vonatkozásában. További feladat lehet a génmegőrzés fontos feladatának érintetlenül hagyása mellett, a jobbítás lehetőségeinek feltárása, a modern állattenyésztési módszerek alkalmazásával. A tojástermelés

terén lehetőségek nem a mennyiségi termelésben, hanem a beltartalom gazdagításában, illetve a tojás gyógyászati felhasználásában adódhatnak. Aktuális gondja az ágazatnak, hogy mindennek előtt rendeződjenek az immáron két éve elfelejtett őshonos baromfi támogatása. Tapasztalat, hogy a legjobban a legegyszerűbb rendszerek működnek. A baromfik esetében is a betelepített anyaállat létszámra vetített támogatási rendszer visszaállítása lenne a cél. Meggyőződésem, hogy jelenleg